

Ročník XXIX

V Praze, 4. ledna 1895

Číslo 8 (1437)

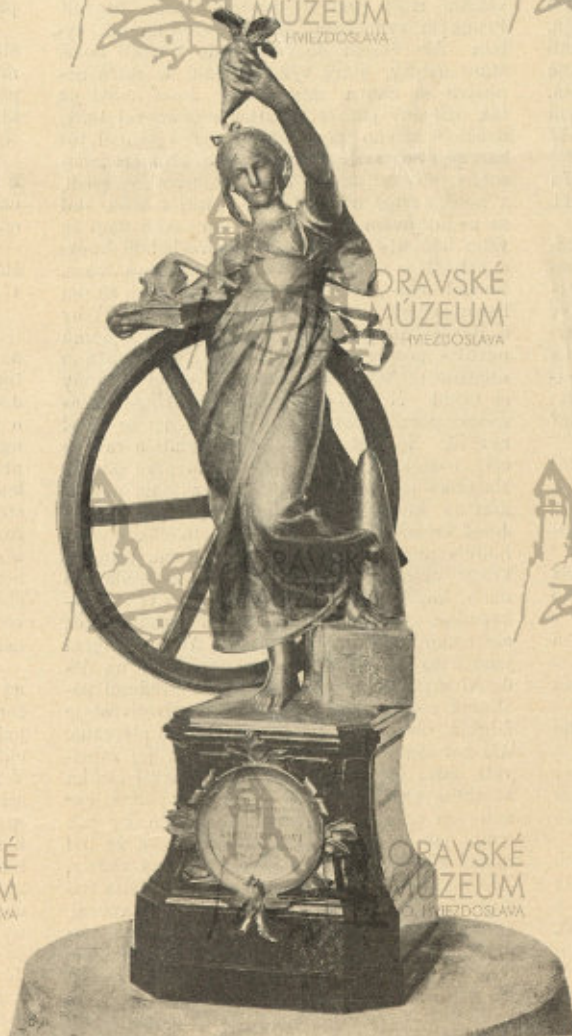
Rozkvět

Roman. Napsal Fr. Xav. Seoboda.
(Pokračování.)

Když usedal Josef do oschlého kamene, vybledlými loňskými travami vystlaného, bylo mu nějak úzko. I Marie byla napjata jakýmsi očekáváním, jakoby jim něco mimozemského myslí prošlo. Pohledy jejich nesly se k bažantnici, z níž ze zelených koutů, z temných záhybův a neznámých měkkých květův a trav vyvýšovaly se obrovské kóruny dubů, bukův a topolů, kde se bělala špičatá střecha malého letohrádku a sbíhaly se husté aleje kolem vlnivých stezek. Kouzelnost těchto míst šířila se hustě hluboko do okolí, a ačkoli Josefa i Marii připoutala svojí silou, přece způsobila oběma zvláštní, úzkostný, zvýšený strach, podráždila jejich rozbušená srdce a pánzdřivila jejich pohádkovou předslavivost. Naslouchali upřeně... jemný šum, pak hrčení kočárů, ale tiché a měkké, pak jemné zatroubení vletovaly do vyhrátého, vonného vzduchu májového.

„Je nás tu vidět!“ zašeptal Josef. „Pojď semhle za trnky. Uviděli by nás. Vodák by přišel!“

Marie popolezla za hustou, neproniknutelně spletenou hromadu trnkových keřů, zastrčila ruce pod zástěru, stáhla kolena ke bradě a dívala se přes špičičky kvetoucích trnek do bažantnice. Josef se přisoual k ní, klekl vedle a drže ji za rameno pohlížel do háje, nejméně deset minut vzdáleného. Kočáry již ztichly. Jen bušení srdce Josefovo se ozývalo. Marie se úzkostně tlačila k němu. Oba cítili, že bažantnice ožívla.

CUKROVARSTVÍ.

Soska Stanislava Suchardy.

Publikováno čar. prof. KARL. FRIZOVÝM od jeho posluchačů před 25 lety.

Kraj se proměnil. Síla pohádek vše pokropila v té chvíli.
„Ani se nehni, Marjanko!“
„Ne. Vidíš?“
„Kde?“
„Tam...“

Tenounká, bílá postava komtesky zamíhla se mezi zelení, zavlnila se a vhoupla v temný kout podrostů, jakoby ji větrík nesl.

„To je ta nejmladší princezna.“ řekla Marie.
Josef neodpověděl.
„Ta měla bílé šaty viděls?“
„Ale mlč.“

Pak častěji se na záhybech stezek a mezi kupami keřů někdo zakmítal. Vysoké, štihlé postavy pánů, neznámých paní a útlé zjevky tří komtesek přecházely barevně mezi skupinami stromů, pobíhaly, nesly se, kupily a rozcházely, jakoby provázely hry, živě vperlil se do vzduchu okrouhlý smích, zavolání, ba i stékání chrstů letělo krajem, a za nedlouho ozvala se i plachá hudba.

„To sedí kolem dubu.“ šeptal Josef důležitě.

„Kdo?“

„Ti muzikanti. Vejde se jich kolem toho stromu čtyřicet!“

„Její!“

„Slyšel jsem to jednou na robotě.“

„A z čeho jsou ty bílé šaty princezny?“ otázala se Marie.

„Já nevím. Ať jsou z čeho jsou. Ze stříbra snad.“

„A neuvidí nás tu nikdo?“

„Kdo?“

„Ta princezna.“

„Ale mlč, hloupá. Sem nedohlédne!“

„Tuhle povídala Kačka Vaňkovic, že ta princezna šla po louce, a že ji uviděla. Tak pryč si ji posadila na kámen“

k husám a nainalovala si Kačku na obrázek. Já bych se bála.

Josef neodvrátil od bažantnice pohledu. Daleký, nedostupný, zcela pohádkovým kouzlem a svitem vyplněný život ukazoval se mu milostivě útlim knižním svým. Zatajoval se mu dech touhou a steskem, plachými sny a úzkostným vědomím, že se dopustil něčeho nedovoleného. Kdykoli bledla se tenká, přímá postava bílé komtesky, vždy ji pozoroval, a vždy jakoby ta probíhající postavka z jeho čtení cosi vyssávala a za sebou vlekla.

„Taková kdyby si mě vzala,“ prohodil zcela vážně.

„Hm — tebe!“

„Já jsem slyšel kolik takových pohádek!“ Marie se rozesmála.

„Tebe by se lekla, hastrouši!“ řekla drsně. „Až by uviděla, jak dáváš nohy špičkama k sobě, vyhnala by tě!“

Josef mlčel. Kdykoli se ohlédl jen poněkud v pravo, vždy se mu za polnatou planinou ukazovala Pahorka s lesíkem a lišněkou roz dvojeno cestou, aniž by si vzpomněl na domov, na otce nebo na matku. Ba ani Marie ho nepoutala. Spádal sný a samo dnešní odpoledne bylo mu snem.

Seděli tu až do večera. Báli se povstati a odejít. „Viděli by nás,“ soudil Josef. Zatím ztichla hudba, zanikly smích i volání, a zmizely i všechny ony postavy. Keře a stromy bažantnice ztemněly a zeleň jejich zhoustla. Hlubinami tajemného háje položil se klid, jemný chlad zavalil z těch míst, a naléhavost tklivé samoty sklenula se nad bažantnicí. Z jablonových alejí na Stručkách, kudy se vlnila cesta k Mníšku, nachotily tise kočáry. Josef i Marie naslouchali, když byli již odešli na cestu. Snímore bylo již za lesy, a večerní klid vyplnil vše. Věže mníšického zámku bylo dosud jasné viděti, a až někde u lesa ozývalo se štekání psa. Nějak stížením i uplacením ubírali se nyní k Cisovicím. Sedě statky smutně se skrývaly v zahradách a v temnu na pozadí Dešin.

„Teda se dnes zlostí ufrase,“ prohodil Josef a rozpomínal se, jak mu u Sýkoravků čas utekl.

„Já taky dostanu!“ řekla Marie.

„Hm — co pak ty!“ odvětil Josef, jsa odvrácen dosud celou bytostí ke všemu, co dnes v bažantnici viděl. „Ale já měl v pět kmit!“

Když se rozešli a Josef vystoupil vrátky na dvorek, zahledl Mašálkovou, jak nesla do chléva vodu. Chrátila a ztěžka kladla nohy na zem. Spatřivši Josefa rozhubovala se s prudkostí. Hlas její hlučel z chléva jen na okamžik; ihned se zase jasně dvorem rozlehl. Bylať vyšla.

„Počkej, ty jeden pobudo, já ti zasolmí! Já ti dám děvku!“ křičela zavazující si šátek na voletí. „Pro lenošení tě neživím!“

„Vy mě neživíte!“ náhle podrážděně odsekl Josef, a ostré oči jeho se zaskřípily.

„Já ti dám děvku, počkej, počkej!“ křičela s neobyčejnou vrcholostí, jakoby na požár jejího vzteku ohně svítil.

Josef neodpověděl. Vstoupil do stavení a uderil dveřmi za sebou.

„Rozbij to!“ vykřikla Mašálková a veběhla za ním.

Mašálka slézal s pece. Dlouhé nohy jeho nemotorně se natahovaly k zemi.

„No — no — co pak?“ bručel uslyšev ránu dveřmi. Popošel ke krbu a přidal na oheň kousek louče. Po krávném těle jeho pobíhalo sem tam červené světlo její.

Prostora světnice se vyplnila v té chvíli rychlým vriskavým křikem Mašálkové. Stála proti Josefovi, třela proti němu rukama, a rozehratá, skubající tvář její leskla se potem.

„A kdes chodil?“ zeptal se Mašálka nervle, zamaršiv se.

„Kde jsem chtěl!“ odpověděl Josef odhodlaně.

Mašálka se povytáhla, nadzvedl šedivé štetky obočí a sešpulil rty.

„Roztrhni mu hubu!“ vykřikla Mašálková na muže. Ten se zlostně zaklátil, zadržel pěstěma a zasyčel. Josef se osopil na tetu.

„Vám roztrhanu hubu!“ zvolal, a složitě tělo jeho se srovnalo. Oči pod ostré stříznutým obočím se zvětšily a zasvítily. Trásl se divokou zlostí. V té chvíli uchopil velkou trnovou hůl stojící v koutě u dveří a tloukl jí do chatrného, vyschlého stolu. „A co vy se na mne rozkřikujete?“ volal mezi silnými ranami hole. „Já že zadarmo jím? Kdo vám všechno odře? Kdo vám odbyl celou robotu? Kdo vám všechno udělá? Kdo? A koho šidíte? A komu jste pořád ubližovali? Komu?“ (Díval se s jednoho na druhého vytrštěnými očima.) „Mluvíte tedy! Proč nemluvíte?“ (Hřskal holi se zvýšenou silou a se zdvojenou rychlostí, jakoby chtěl desku stolu prosekat.) „Tak tekněte!“

Mašálka i jeho žena ztichli překvapením. Josef uderil ještě několikrát o stůl, jakoby chtěl všechnu odvahu obou zamlátiti. Oni dlouho ani vydechnouti nemohli, a tak se vášeň nevzmáhala; srovnávané, tišivé mlčení nadeslo u všech.

Josef se vzpamatoval. Zdvížená vlna prudké vášeň jeho se srovnala. Odhodil hůl a odešel ven. Potřávil ještě pěstěma naplně prsa a mračil se.

Ušedl v chlévě a dlouho do noci se nesrlekal. Ulehl pozdě. Teprve potom zanesl se k němu lehké, vzdášené vzpomínky na bažantnici, na bílé komtesy a na krásnou hudbu. Smísl se mu s hotkovostí (zbylou po dnešním výbuchu) v duši jakýsi oblačkový, proměnlivý sen a přidusil jeho rozehvění. Usnul s ním.

IX

Druhý den byli u Mašálky všichni falešně zmnělí, mámlouvní a skoro laskaví, jakoby všichni cítili vinu a všichni něčeho litovali. Prudkým výbuchem jakoby se část napjetí vybila. Ale časem se hromádilo napjetí nové, staré ústrky, staré vykořisťování a staré nenávisti se znova zaněcovaly. Josef nebyl již tak užitečný jako s počátku, nepracoval tolik, nečinil něčeho přes nejuťnější a sbáněl toliko pro sebe. Hrozby s vojnou již na nepůsobilý, nečekal se ani toho, že sotva co zdědí, a neocěkuje od pěstounů svých něčeho, stal se nedůtklivým a sebevědomým. „Já vám se vším hodím!“ řekl jednou při nakládání hnoje a zabodl s prudkostí vidle do plného vozu. Poznal sebe a odepil stroji práci, věděl, že oni berou užitek z něho, ne on ze sebe. (Ti by si dvacetkrát rozmyslíli, než by mě z domu pustili, pomyslí si častokrát se nevyvratnou určitostí.) Nedal se; vždy se oprel a vždy se ozval. Mašálka jen cosi protěkl, že včera neoral pořádně souvat u cesty, a již se Josef rozčilil. Nechtěl již hnoj nakládati a tak se celý roztěkal, že by byl málem pryč odešel. Mašálka jej začal konejšiti, ukazuje na pěkný, mastný hnoj, a podivuje se, jak jej dovede Josef krásně naložit. „Jakoby to uli, kakrahote!“ poznamenal. Mašálková mu přinesla kradle chleba a sama mu jej zastrčila do malé kapsy krátkého kabátku. „At ti nevypadne, Josíku,“ řekla. Josef neodpověděl, ale usmínil se. Jel s hnojem. Ale upokojení jeho bylo jen poznáním, že nesmí již na dědictví rozhlížet, že otáčka ta ve svědomí pěstounů rozhodnuta, a že všechna přívětivost je falešná, obelstná a na jeho utišování plýtvaná. Ale nerozčiloval se; úlevná volnost jej zahřívala, když šel podle vozu a posléhával zlehka kostnaté krávy. Kdykoli se ocíl na poli, v lese nebo na cestě, přemítával o tom, co by měl činiti, jak se uchytiti a jak oženiti, a že byl mlad, zdálo se mu, že vřede nálezně výživu. Těm myšlénka na vojennosti se mu vpletla častokrát do cesty a tu vždy si představoval, že by se dal na koně, k těm s vysokými, hutnatými čepicemi, jak je jednou uviděl v Mníšku. O pohnuté Evropě tehdejší zálately do Cisovic jen kusy zpráv (jako urvané listy z celistvé knihy), o válkách, o slavných taženích i zdivočelých bitvách zaneslo se sem jen několik neurčitých obrazů, zmatených, bez souvislosti, jakoby je sem vítr zanesl. Padi, způsobily vzrušení, přebarvily se v mysl sedláků a chlapců, kteří je šířili, a tak nikdo nevěděl, co

se tou dobou v rozhoupané Evropě dělo. V málém zrcadle života zdejšího neodrážely se široké proudy tehdejších hnutí. Neměl proto ani Josef Novák nijakého vědomí o tom, kam by šel, kde by bojoval a proč by bojoval. Připomínal si pouze strýčovu hrozbu, že jej pošle pan direktor na vojnu, a nepřijemné (protože neurčité) představy jej sklícovaly.

V první polovině srpna toho roku, když se byly zna po večerém povrchu otolli zachytily, v neděli večer přišel do Cisovic panický voják Sicha hlásit ztřeptější robotu. Zahýbal se páskami od statku ke statku, zaklepal vyschlou, téměř bílou holi na dveře nebo na okno a ohlašoval krátkými větami, kam se zitra půjde a co si kdo má vzít. Při řeči zatlačoval oholenou bradu do tlustého krku, trásl slabě hlavou a díval se do země. Teprve když domluvil, otevřely se malé, hnědé jeho oči a podívaly se zpřímá. Nevysoká, silná postava tak pevně stála, jakoby měla v nohách olova nalito. Když zazněly krátké, silné údery jeho bot na suché, bezprašné písčité před živností Mašálkovici, zatloukal Josef n krávného špalu (drobnými úlomky borové kletti obestávané nově kolký do starých hrabí. Hlízel tu dostně a tak byl práci zaujat, že si povšími Sichy teprve, když zaklepal holi na dveře.

„No — Mašálko, jste doma?“ volal voják.

Mašálka vyšel na práh, a Josef popošel s hráběmi až k vodákovi. Mašálka byl přitřen, v kolenách ještě více než obyčejně zlomen, a lichotně a posedavě se smál. Pozdravil vodáka a zval jej dále.

„I ne, nemám času,“ odpověděl Sicha.

„Tak zitra v pět hodin ráno jednu osobu na pšenici za bažantnic. Srp, hrábě a roub.“

„Tak — tak — dobře, dobře,“ připomínal Mašálka, usmívaje se v té chvíli, jak Sicha domluvil a hnědé oči pozvedl. „Tuhle schovanec půjde. Už si spravuje hrábě. Taky srp si naklepal. Já už jsem na zdraví silně podtržený. Nepostačil bych — chm, chm — už to nejde!“

„Ale ruce si namaž!“ dodal voják, málo k Josefovi obrácen a odešel od Mašálky. Za chvíli bylo slyšeti zaklepaní suché jeho hole od Blazků.

„Hm — nějak v rozpacích prohodil Mašálka, a tak již slyšel co povídal. Už si taky všim, že se nepřetřímne!“

„I at si všim!“

Strýc pokýval velkou, bradatou hlavou na tenkém krku a zasklebliv se vtláhl se do tmy světnice. Josef odešel ke špalu, aby hrábě dodělal. Mračil se chvíli, ale když byl s prací u konce a když v příjemném večerním modru naskočily první hvězdy, vyšel si na zahradu, přecházel pod stromy ovocem zatíženými kolem své boudy a ostře pískal, hledaje vytrvalé stopy oněch melodií, které tehda v máji z bažantnice zaznívaly. Utrhl si pak několik hrůšek a odeslal přes zahrady kolem vesnice ke Sýkorákovům. Seděl s Marií asi hodinu na náleko chalupy na trávnaté stráni, aniž o tom kdo věděl. Šeptali jen a proti tmě březového lesa nebylo je viděti.

Druhého dne odcházeli Cisovští o půl páté na robotu. Bylo ještě rosné chladno a lahodné šero. Nebe se modralo, nad lesy bledl ubývající srpek měsíce a z šera se probírající obrysy chlumů nějak silně vyvstávaly svými zeleněmi. V bělavém, parnatém šeru po zemi natrouseném nesly se hlasy kohoutův a pošinovaly se postavy robotníků ze všech okolních vesnic k širokému, nepřehlednému lánů pšenice od bažantnice až k nové císařské silnici prostřenému. O páté hodině bylo vše na místě. Celé davy lidí nahromadily se u sušeného cípu pole na zdupaném a spáčeném palouku. Sestoupilo se všechno k této straně pole ještě než přišli dozorcí z Mníšku. Josef stál se starým Vlčkem z Rymáně (který mu neustále jakési děvce z této vesnice namlouval) a veselé se smál. (Vlček byl vychvalováním nevěsty všacek zrudlý a rozehratý, sesiloval hlas, nanášel barvy na svůj obraz stále silnější, až mu Josef řekl, že se do Rymáně podívá.)

Przy po páté hodině, když slunce vychá-

zelo a svým jasným hedvábím jonně všecka vyšší místa, lesť i zámek mládecký potáhlo, přišel poklasný Černoch, muž hubený a kejklavý, s úzkými rameny, širokými boky, všecek neobyčejně kostnatý. Měl na přič zad položenou hůl; šel s rukama za ní založenýma zpráva a naduté, nijak k hovoru nevybízej. Splácenul jeho tvář byla bledá, oči veliké, modravé, daleko od sebe položené a nížadnou vyvýšenou nosu neoddělené. Celý jeho nos byl nápadně široký, nějak rozkynutý, jen nozdry se jako ostré pohlásky černaly. Poděkoval vrčivým, jako mrzutým hlasem, když jej lid pozdravil, a vyzval všechny rytmánské a čísovské robotníky, aby s ním šli, ostatní aby počkali na vodáka Šichu. »Začneme proti sobě,« řekl, »z dvou stran.« A neřikaje již ničeho ubíral se vlnivou pěšinkou nad cestou podle pšenice na druhou stranu pole. Určení robotníci hruli se za ním po cestě jako kuřata za kvočnou, stále se podle pole zatáčejíce. Jen dvě děvčata šla po pěšince přímo za Černochem, šeptala si cosi a ukazovala si na jeho záda. Ostatní lid byl tichý; jen četné nohy cupaly na měkkém, vzdušném prachu vyjeté cesty. Teprve asi za čtvrt hodiny byli na druhé straně velkého pole.

Když se rozestavili ku práci, bylo již slunečno, rosa osychala, teplo se šířilo a hlubina nebes se zvyšila. Ani mráčku nebylo. Před ženci rozprostírala se hladina pšenice jako žlutavá, lesklá půda, z dvou stran stromy lemovaná a ničím nepřerušovaná. Za ní na druhé straně tměly a pestřily se hlavy ostatních robotníků jako pouhé tečky. Poklasný ostře vybídl k práci a srpy zašustěly, ženci se ohýbali, klasy se zatřásly a zvenáhla na pokraji zažutaly se husté, hrstí krásných slébel a bohaté klasy pečlivě urovnané. Zvolna postupovali za sebou ženci nemluvíce. Úplné ticho bylo na pokraji; jen četné řezy srpů chrupavě se ozývaly.

Josef se ocitl v řadě za Vitem Smetanou, silným mužem z Rymaně, který se namáhavě švihl. Točil se nemotorně na nerovných nohách a neustále se na Josefa ohlížel. Sloužil u sedláka Kačírka, byl dlouho vojákem a neustále byl se ženskými zapleten v důvěrné poměry. Černé, namaštěné jeho vlasy nepřijemně páchly. Josef byl těsně za ním, podíval se každé chvíle na jeho záda, v krátkém kabátku silně naražená, a znova a znova si pomyslí: »Kdybych ho tak vzal — to by byl v tom čert, abych s ním nepraštil o zem!« A předstíval si, jak by to učinil.

Hrsti přibývalo zvenáhla. Žencům, kteří se podívali přes rovinu žluté, měkce k jedné straně uhlazené pšenice, zdálo se, že se ani o půl země nehnuli, ačkoli z obou stran zabírali již široký pruh. Otepilo se mezi tím, vyhládka se uzavřela a vzduchem zavířily dotěrné mouchy. Brzy nastala ochablost a s ní ve kradla se mezi ženci hovotivost. Poklasný přecházel po úzké louce, vinoucí se jako zelené lemování podle velkého pole a pískal si mezi širokými zuby stále jednu písničku. Časem odešel, mřen horkem, k nedaleké aleji jablonové na Struhy a posedl chvíli ve stínu. Vrátil se vždy úzkostně zabýva a po každém tomto návratě poněkud zahuboval a k práci vybídl.

»Tak co, Smetano, tys byl vojákem, co tomu říkáš?« otázal se Josef Víta po delším rozmyšlení.

»Co bych řekl?«

»Zač to stoji?«

Smetana se narovnal, poskubal se na opřeklem dolepním (tu (ošklivě svíselm) a díval se proti slunci na ostří srpu.

»I za nic,« řekl, »jako tónel!«

Když jsi tam, myslíš: Sakra, za nic to nestoji, čert aby všecko vzal. Ale doma, tam je hezky! A když jsi tady a takhle se dřeš, myslíš: Sakra, tohle je k zbláznění; na vojně, tam byly časy! Ale je to dohromady všecko jen drina.

»Tys byl na koni, víd?«

(Pokračování.)

Umírání.

(PAMÁTKA SESTRINĚ.)

Po celém dlouhém roce umírání a hoře, zdoluhavého hynutí já cítil jsem, jak strašnou peruti Smrti dotýká se těch tvých zlatých skrání.

A na tvé čelo bílé stín její padal i v mé nitro spráhlé, a já jsem cítil náhle, že s námi navždy loučí se ta chvíle.

Po celém dlouhém roce, kde jsme chvěli se o tebe, že odešla bys nám — ó, na ten rok si v pláči vzpomínám a v bolestech naň myslím osirelý — já na tvých oči lesku tak podivně, na tvého dechu tíži jsem poznal v hoři, stesku, že daro vše a že se konec blíží.

A najednou tě chvilu v duchu prožil jsem všecko to, co za rok sluhlo nás, a duši moji táhla jako mraz vzpomínka na otce, jenž mlčky složil — je skoro chvilu tomu — svou drahou hlavu... já si vzpomněl na vše, jak jsem s Bohem dávše jsme tebe chorou odváděli domů...

A vzpomněl jsem si na ty dny a noci u tvého lože, na každé z tvých slov, jak nemocná jsi chtěla na hřbitov, kde malíčka nám leží, k bratřím, otci, jak půjdeme tam spolu — hned první den, jak jenom budeš zdráva — já slibil ti, že v bolu — a hrůze znal jsem, co tě očekává...

A pláč před tebou utajuje stěží jsem vzpomněl si tvých strádání a béd, tvé lásky k nám i těch tvých mladých let, i jak jsi dříve bývala tak svěží a veselá... a nyní tak ubohá, že sama nemáš zdání...

A Smrti se těše sklání nad čelo tvé, jež tmavým křídlem stíní

Tu vzpomněl jsem si na svou básněť jedou, již psal jsem tobě, zlaté dítě mé, jak zase šťastni lesem půjdeme, jak první hřalku ti z trávy zvednu...

A zatím ani jednou víc do lesa jsem nešel po tvém boku, jen, smutek ve svém oku, jsem hlídal tě, tak ubohou a bédnou...

A drásala mi srdce tvoje slova, jež nazpamět jsi zpála z básně, té, že zas ti léko růží rozkvetla a po dnech těžkých šťastně budem znova.

Tvé nádeje a touhy, tvá vira, že přec neumřeš tak mladá — ó, celý ten rok dlouhý mně do duše jak výkřik hrůzy padá...

A usednuv si na tvé lože bílé jsem cítil, jak se králí tobě dech, a že z celého žití, ze dnů všech ti zbývá už jen jedna malá chvíle...

Hrud sevřela se bolem, a pláč mě dusil... Tak jsi umírala, tvá suchá ruka mála, cos hledala, zrak mlčky lékat kolem.

Já vzal jsem ruku tvou... a ruka zebe... já hlídal ji... a ruka umírá...

Tys bála se, že někdo otvírá, a nechtěla jsi, aby viděl tebe kdos cizí v loži...

A mně již neznáš, cos ti ducha stíní.

A úzkost tvá se množí: »Ó, slyšíte, že někdo chodí v sni...«

A drahé oko tvé, to něžně, vlídně a laskavě, to zastírá se mhou, a se rty tvých se chvěje naposled: chceš cosi říci, leč rlové nepomohu, a hubená tvá drahá ruka stýdne, a tělo tvé se chvěje, to vyhublé a ztýrané až bēda...

Tvá ruka moji hledá, cos cizího z tvých očí na mne zeje...

Posunkem ruka ještě léku žádá, ja ruka modravá a jako led, a se rty tvých se chvěje naposled: »Ó, usnout...« ja bych usnula tak ráda... Poslední záblesk náhle ti v očích vzplál a hořel malou chvíli, a zachoptění táhle ti v prsou rvalo poslední tvé síly...

Po celém dlouhém roce umírání a hoře, zdoluhavého hynutí Smrti mlčelivá strašnou peruti se tíše dotkla tvých zlatých skrání.

Tvé skráně mrazem zebou, leč na rtech úsměv vldný je a měkky. Tak navždy, pro vše věky jsi odešla, tak loučil jsem se s tebou.

Boldan Kaminský

Zápisky moderního Eskulapa.

Podává Dr. Jaroslav Kvěť.

(Pokračování.)

Kromě poměry země i jiné ještě momenty takřka vynucují a podporují užívání opia: sociální poměry jednotlivce, jeho povolaní a jeho věk. Někteří konečně sahají po opiu, aby vzpružili nervstvo neb aby učinili zadosť touze po požitku.

Co se povolání týká, jest opium rozšířeno hlavně ve třídách dělnických, kdež má dodati svalstvu a nervům příslušné síly, které je třeba, aby se odolalo těžkým životním poměrům domorodců. Médecin-major*) Lane znamenal, že vojáci sikhští, kteří brali opium, vzdorovali únavě. Jiný lékař (z Bombaje) viděl, že drogy užívaly výhradně třídy pracovní. Člověk, který užil opia, může při putování několik dnů bez potravy. I mnozí důstojníci znamenali tento příznivý účinek opia.

Se zretelem na stáří pozorováno toto. Matky dávají opium docela malým dětem, aby usnuly. Žena musí pracovati, a proto je třeba, aby děcko spalo. Opium podává se dětem z rodin dělnických až do stáří 3 let. Na druhé metě života lidského pokládá se šťava makovic za záruku dlouhého života. Jistě osadník v Kašmíru píše, že se tu všude soudí: opium, užívá-li se po 45 letech, zajišťuje dlouhý stáří. V Pendžabu berou drogu hlavně lidé pokročilého věku, kteří jsou starší 40 let, mnoho sedí a jsou slabě konstituové.

Opium má při dáti i účinek silný, z kteréhož důvodu po něm sahá asi umdlený domorodec indický nejraději a nejčastěji. Někteří národové honosí se takovými prostředky, k nimž se uchylují, aby zapudili únavu a snáze odolali nesnadným práce. Opium nahrazuje Hindům tabák, lhoviny, čaj, kávu, koku, maté, kolu jiných národův a kmenů. Civilisovaný člověk středoevropských krajů má svoji čísku černé kávy, Rus svůj »staken« čaje nebo vodku, Hind má zase opium. Každý ten kmen či národ má svoje stimulanty, které je právě pro něho nejprimitivnější a nejvhodnější.

Další otázky vztahovaly se k nadužívání opia. Z celého sta letků pouze jediný mluví o něm — ostatní všichni prohlašují, že nemírnost v užívání opia je tu výjimkou. Jediní přý Birmané jsou po stránce té téměř vždy nestrídmi, což vysvětlují někteří tím, že rasa birmanská blíží se čínské. Celkové úvaze výjimečný tento zjev skoro se tedy vyniká.

*) Vyšší vojenský lékař.

Matinka a dceruška.

Ryto dle malby prof. VOJTĚCHA HYN AIS.

Z pařížského Salonu na Champ de Mars 1894.

Opia užívá se skoro po celé Indii, ale téměř všude mírně.

Někteří domorodci počínají sice dávkou nepatrnou a znenáhla stoupající docházejí až k denní dávce 12–20 zrněk, to však nemusí býti ještě nadužívání. Většinou lidé takových nepozoruje, přý se nijaký vliv škodlivý. Ostatně není právě mnoho takových osob, které dospějí po delší době k dávkám značnějším.

Poslední velmi důležitá otázka uvedeného dotazníku zněla: »Jaký je vliv opia na zdraví a mravnost národa?« Odpověď nemůže ovšem bráti zřetel na několik nečetných ubožáků, kteří užívajíce opia nadměrně,

znenáhla propadají zkáze. Proti několika stotisícům indických dělníků je to zlomek nepatrný. Většina lékařů staví se ve své odpovědi proti všemu obmezování kultury opiové v Indii a prohlašují za bláznů toho, jenž proti opiu agituje. Mírné dávky opia mají přý dobrý účinek na fysický i morální stav Hindův. Ovšem není-li zachována míra, opium škodí. Vyšší důstojník Murray viděl za 24leté své služby v Indii nejvýše 2 tucty případů takových. Jakýsi Dr. Ayres nepozoroval přý ani po nemírné spotřebě opia žádných těžkých účinků. »Vyškrabme tedy vše, co jsme slyšeli o kufáčích opia«, dí rozšafně

můj pramen. Posléze uvedený lékař zastával po 18 let úřad vězeňského lékaře v Hongkongu a rozhodl se vykořeniti u svých svěřenců na-prosto kouření opia, přes to, že se před tím pokládalo za nemožné od kouření takového upustiti, nemají-li naslati nejtežší následky. Bylo tu od té doby zalátováno více než tisíc domorodcův oddaných opiu, žádný však nezahynul, když byl nucen upustiti od opia. Jeden z vězňů spotřeboval denně již po 19 let 22 zrněk. Když byl přinucen k abstinenci, nespál v prvních dnech, ale jediné následkem neklidu a strachu, neboť mu řekl, že zemře, jakmile nedostane opia. Když se však nic nestalo, byl